TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 20 d.*

Byloje C-225/10

dėl *Sozialgericht Nürnberg* (Vokietija) 2010 m. balandžio 26 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2010 m. gegužės 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Juan Pérez García,

José Arias Neira,

Fernando Barrera Castro,

Dolores Verdún Espinosa, José Bernal Fernández teisių turėtoja,

prieš

Familienkasse Nürnberg

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.N. Cunha Rodrigues, teisėjai U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (pranešėjas) ir A. Arabadjiev,

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. balandžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Barrera Castro, atstovaujamo Ispanijos konsulato Frankfurte prie Maino skyriaus vadovo A. González Maeztu,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos N. Graf Vitzthum,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos B. Plaza Cruz ir S. Centeno Huerta,

— Europos Komisijos, atstovaujamos V. Kreuschitz,

susipažinęs su 2011 m. birželio 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (iš dalies pakeistos ir atnaujintos 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) redakcijos), iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006 (OL L 392, p. 1, toliau – Reglamentas 1408/71), 77 ir 78 straipsnių aiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant keturis ginčus tarp J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro ir D. Verdún Espinosa, J. Bernal Fernández teisių turėtojos, ir *Familienkasse Nürnberg* (Niurnbergo šeimos išmokų kasa) dėl pastarosios atsisakymo skirti išlaikomų vaikų išmokas už jų pilnamečius neįgalius vaikus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

3 Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 1 straipsnio u punkte numatyta, kad šiame reglamente:

„i) išmokos šeimai reiškia visas išmokas natūra arba pinigais, skirtas padengti šeimos išlaidas, pagal 4 straipsnio 1 dalies h punkte numatytus teisės aktus, neįskaitant II priede nurodytų specialių vaiko gimimo ar įvaikinimo išmokų;

ii) pašalpos šeimai reiškia periodiškas išmokas pinigais, kurių skyrimas priklauso tiktai nuo šeimos narių skaičiaus ir prireikus nuo jų amžiaus.“

4 Pagal šio Reglamento 4 straipsnio 1 dalies h punktą jis „taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis: <...> išmokas šeimai“.

5 Reglamento Nr. 1408/71 10 a straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jo III antraštinės dalies nuostatos netaikomos specialioms neįmokinėms išmokoms pinigais, o asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas, gauna šias išmokas, jeigu jos paminėtos IIa priede, tik teritorijoje tos valstybės narės, kurioje gyvena, ir pagal tos valstybės teisės aktus.

6 Reglamento Nr. 1408/71 IIa priedo „Specialios neįmokinės išmokos“ skyriuje „H. Ispanija“ nurodyta:

„a) Minimalių pajamų garantavimas [Garantuotos minimalios pajamos] (1982 m. balandžio 7 d. [Neįgaliųjų asmenų socialinės integracijos] įstatymas Nr. 13/82 [*Ley 13/1982 de Integración Social de los Minusválidos*; BOE, Nr. 103, 1982 m. balandžio 30 d., p. 11106]);

<...>

c) Neįmokinės invalidumo pensijos ir [senatvės] pensijos, kaip numatyta Bendrojo įstatymo dėl socialinės apsaugos konsoliduoto teksto, patvirtinto 1994 m. birželio 20 d. Karališkuoju įstatymu galią turinčiu dekretu Nr. 1/1994 [*Real Decreto Legislativo 1/1994 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Seguridad Social*; BOE, Nr. 154, 1994 m. birželio 29 d., p. 20658], 38 straipsnio 1 dalyje;

<...>“

7 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 1408/71 III dalies pavadinimo, joje įtvirtintos specialiosios nuostatos, susijusios su įvairių išmokų kategorijomis.

8 Reglamento Nr. 1408/71 tos pačios III dalies 7 skyriaus „Išmokos šeimai“ 76 straipsnis „Taisyklės ar prioritetai [Pirmenybės taisyklės], kai teisė gauti išmokas šeimai pagal kompetentingos valstybės teisės aktus sutampa su teise gauti išmokas šeimai pagal valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos nariai gyvena, teisės aktus“ suformuluotas taip:

„1. Jeigu tą patį laikotarpį tam pačiam šeimos nariui darbinei veiklai tęsti yra mokamos išmokos šeimai pagal tos valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos nariai gyvena, teisės aktus, teisė gauti išmokas šeimai, mokamas pagal kitos valstybės narės

teisės aktus, jei tai numatyta [prireikus] pagal 73 ar 74 straipsnius, sumažinama tokiu dydžiu, kuris mokamas pagal pirmosios valstybės narės teisės aktus.

2. Jeigu valstybėse narėse, kurių teritorijoje šeimos nariai gyvena, išmokų skirti neprašoma, kitos valstybės narės kompetentinga įstaiga gali taikyti 1 dalies nuostatas, tartum išmokas būtų paskyrusi pirmoji valstybė narė."

9 Tos pačios III dalies 8 skyriaus „Išmokos pensininkų išlaikomiems vaikams ir našlaičiams" 77 straipsnyje nurodyta:

„1. Terminas „išmokos" šiame straipsnyje reiškia pašalpas šeimai, skirtas asmenims, gaunantiems senatvės ar invalidumo pensijas arba pensijas dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos ir tų pensijų padidinimą ar priedus prie jų už tokių pensininkų vaikus, išskyrus priedus, mokamus pagal draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų sistemas.

2. Išmokos, nepaisant to, kurios valstybės narės teritorijoje pensininkas ar vaikai gyvena, mokamos pagal šias taisykles:

a) pensininkui, gaunančiam pensiją tik pagal vienos valstybės narės teisės aktus, remiantis atsakingos už pensiją valstybės narės teisės aktais;

b) pensininkui, gaunančiam pensiją pagal daugiau kaip vienos valstybės narės teisės aktus:

i) remiantis bet kurios iš tų valstybių, kurioje jis gyvena, teisės aktais, su sąlyga, kad prireikus atsižvelgiant į 79 straipsnio [1] dalies [a punkto] nuostatas teisė gauti vieną iš 1 dalyje nurodytų išmokų įgyjama pagal tos valstybės teisės aktus;

<...>“

10 Reglamento Nr. 1408/71 taip pat 8 skyriuje esančiame 78 straipsnyje „Našlaičiai“ įtvirtinta:

„1. Sąvoka „išmokos“ šiame straipsnyje reiškia pašalpas šeimai ir, kur reikia, papildomas ar specialias pašalpas našlaičiams.

2. Išmokos našlaičiams, nepaisant to, kurios valstybės narės teritorijoje našlaitis arba fizinis ar juridinis asmuo, kuris faktiškai jį išlaiko, gyvena, mokamos pagal šias taisykles:

a) našlaičiui, mirus pagal darbo sutartį dirbusiam asmeniui arba savarankiškai dirbusiam asmeniui, kuriam buvo taikomi vienos valstybės narės teisės aktai, tiktai pagal tos valstybės teisės aktus;

b) našlaičiui, mirus pagal darbo sutartį dirbusiam asmeniui arba savarankiškai dirbusiam asmeniui, kuriam buvo taikomi kelių valstybių narių teisės aktai:

i) remiantis valstybės narės, kurios teritorijoje našlaitis gyvena, teisės aktais, su sąlyga, kad, atsižvelgiant į 79 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatas, teisė į vieną iš 1 dalyje nurodytų išmokų įgyjama pagal tos valstybės teisės aktus;

<...>“

11 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 5 straipsnį „valstybės narės apie <...> 77 ir 78 straipsniuose nurodytas išmokas turi pranešti ir paskelbti <...>“.

12 Pranešime pagal šį 5 straipsnį (OL C 210, 2003, p. 1) Vokietijos Federacinė Respublika nurodė, kad pašalpos vaikams, mokamos už pensijų gavėjų vaikus pagal pagrindinėms byloms taikomos redakcijos 1994 m. sausio 31 d. *Bundeskindergeldgesetz* (Federalinis išmokų vaikams įstatymas) (*BGBl.* 1994 I, p. 169, toliau – BKGG) reiškia pašalpas šeimai, numatytas Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsniuose.

13 Tuo pačiu pagrindu pateiktame pranešime (OL C 79, 2005, p. 9) Ispanijos Karalystė nurodė, kad šios nuostatos taikomos išmokoms šeimai ir išmokoms našlaičiams, numatytoms Įstatyminiame dekrete 1/1994.

Nacionalinės teisės aktai

Vokietijos teisės aktai

14 2009 m. sausio 28 d. paskelbtos redakcijos BKGG (*BGBl.* I, p. 142) pensijų gavėjams suteikiama teisė gauti išmokas už išlaikomus vaikams, kol jiems sukaks 18 metų, o tam tikromis aplinkybėmis – iki jų 25-jo gimtadienio (toliau – Vokietijos išmoka išlaikomiems vaikams). Kiek tai susiję su neįgaliais vaikais, negalinčiais savimi pasirūpinti, BKGG numatyta, kad ši išmoka mokama neatsižvelgiant į amžių, jei negalia nustatyta iki 25 metų amžiaus. Išmokos dydis priklauso nuo išlaikomų vaikų skaičiaus.

Ispanijos teisės aktai

15 Pagal nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 18 metų amžiaus sulaukę neįgalūs vaikai gali prašyti skirti jiems neįmokinę invalidumo pensiją kaip specialią paramą pagal Įstatymą 13/1982 (toliau – Ispanijos neįmokinė išmoka neįgaliesiems).

16 Be to, Įstatyminiame dekrete 1/1994 numatyta, kad nacionalinėje teritorijoje gyvenantiems pensijų gavėjams mokama išmoka už šioje teritorijoje gyvenantį kiekvieną išlaikomą vaiką iki 18 metų amžiaus, jei šeimos pajamos neviršija tam tikros sumos ir jei nė vienas iš tėvų neturi teisės į to paties pobūdžio išmokas pagal kitą valstybės socialinės apsaugos sistemą (toliau – Ispanijos išmoka išlaikomiems vaikams). Ši išmoka

mokama visą gyvenimą už kiekvieną neįgalų vaiką, kurio negalios lygis lygus ar viršija 65 %, neatsižvelgiant į amžių ir pajamų dydį. Pradinė išmoka didinama proporcingai negalios lygiui, atitinkamai lygiam ar viršijančiam 33 %, 65 % ir 75 %. Tačiau ši išmoka neskiriama neįgaliam vaikui, kuriam mokama analogiška išmoka pagal kitą valstybės socialinės apsaugos sistemą, „speciali parama“ pagal Įstatymą 13/1982 ar „neįmokinė invalidumo pensijos dalis“; šiuo atveju suinteresuotasis asmuo turi pasirinkti vieną iš nesuderinamomis pripažintų išmokų.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

17 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro ir J. Bernal Fernández (mirė vykstant pagrindinės bylos nagrinėjimui) yra Ispanijoje gyvenantys Ispanijos piliečiai, dirbę Vokietijoje kaip darbuotojai migrantai. Dėl šio statuso jiems visiems Ispanijoje ir Vokietijoje mokamos ar buvo mokamos senatvės ir (arba) invalidumo pensijos. Vokietijoje teisė į „vidaus“ pensiją jiems suteikta remiantis vien Vokietijos teisės aktais. Be to, kadangi visi jie turėjo vyresnius nei 18 metų neįgalius vaikus, vadovaujantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Ispanijoje dėl šios vaikų negalios jie gavo neįmokinę išmoką neįgaliems vaikams pagal Įstatymą 13/1982, o ne Ispanijos išmoką išlaikomiems vaikams pagal Įstatyminį dekretą 1/1994.

18 Sprendimais, priimtais nuo 2007 m. lapkričio iki 2008 m. birželio mėn., *Familienkasse Nürnberg* atitinkamai atsisakė J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro ir J. Bernal Fernández mokėti Vokietijos išmoką išlaikomiems vaikams, iš esmės motyvuodama tuo, kad Ispanijoje jie turi teisę į didesnes išmokas šeimai, nei jiems

Vokietijoje mokama panaši išmoka. Lemiamas veiksnys šiuo atžvilgiu yra tai, kad Ispanijos išmokos šeimai mokamos, net jei neįgalus vaikas dėl šios išmokos neturi teisės gauti Ispanijos neįmokinės išmokos neįgaliesiems.

19 Kadangi J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro ir J. Bernal Fernández skundas dėl šių sprendimų buvo atmestas, jie padavė atskirus ieškinius į *Sozialgericht Nürnberg* siekdami, kad būtų pripažinta jų teisė į Vokietijos išmoką išlaikomiems vaikams. J. Bernal Fernández mirus 2009 m. balandžio 20 d., jo sutuoktinė D. Verdún Espinosa tęsė bylinėjimąsi kaip mirusiojo teisių turėtoja.

20 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas nurodo, kad visose nagrinėjamose bylose teisė į Ispanijos išmokas išlaikomiems vaikams „įgyjama“ remiantis Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčiu ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčiu, nes įvykdytos teisės aktuose įtvirtintos šių išmokų skyrimo sąlygos. Tad kadangi teisė į šias išmokas nesuteikiama tik todėl, kad neįgalaus vaiko tėvai pasinaudojo pagal Ispanijos teisę nustatyta pasirinkimo galimybe, teismas linkęs manyti, jog dėl to, kad suinteresuotieji asmenys gauna Ispanijos neįmokinę išmoką neįgaliesiems, jie praranda teisę reikalauti Vokietijos išmokos išlaikomiems vaikams valstybėje narėje, kuri dėl to, kad joje šie asmenys negyvena, pagal minėtas nuostatas gali veikti tik papildomai.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nemano, kad taip pažeidžiama darbuotojų migrantų judėjimo laisvė. Jei Ispanijos ir Vokietijos pensijas gaunantis asmuo iš Vokietijos persikelia į Ispaniją, akivaizdu, kad jis praranda pirminę teisę į Vokietijos išmoką išlaikomiems vaikams, kurią buvo įgijęs remiantis Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčiu pagal ankstesnės gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus, bet remiantis ta pačia nuostata jis įgyja pirminę teisę į didesnes išmokas išlaikomiems vaikams naujos gyvenamosios vietos

valstybėje narėje. Tokia pati išvada daroma ir dėl šio Reglamento 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio.

22 Atvirkščiai, nacionalinis teismas mano, kad teisė į Vokietijos išmoką išlaikomiems vaikams gali būti pripažinta mokant atitinkamų išmokų skirtumą, jeigu Ispanijos neįmokinę išmoką neįgaliesiems gaunantis neįgalus vaikas nėra ar nustoja būti Ispanijoje išlaikomas asmuo. Taip gali atsitikti tuo atveju, jei, pavyzdžiui, jis ilgą laiką gyvena ne su tėvais, o savo bute ar terapinės bendruomenės namuose. Iš tiesų tokiu atveju jis negali pasirinkti tarp Ispanijos išmokos išlaikomiems vaikams ir Ispanijos neįmokinės išmokos neįgaliesiems.

23 Šiomis aplinkybėmis *Familienkasse Nürnberg* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento <...> Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad išmokos šeimai, skirtos asmenims, kurie gauna senatvės ar invalidumo pensijas arba pensijas dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos pagal daugiau kaip vienos valstybės narės teisės aktus (vadinamieji daugiau nei vieną pensiją gaunantys asmenys arba kelias pensijas gaunantys asmenys) ir kurių teisė į pensiją grindžiama pagal buvusios darbo vietos valstybės teisės aktus (nacionalinė teisė į pensiją), neturi būti suteikiamos buvusios darbo vietos valstybėje, jeigu gyvenamosios vietos valstybėje, nors ir yra numatyta panaši didesnė išmoka, ji nesuderinama su kita išmoka, kurią pasirinko atitinkamas asmuo, remdamasis galimybe pasirinkti?

2. Ar Reglamento <...> Nr. 1408/71 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad išmokos šeimai, skirtos našlaičiams, mirus pagal darbo sutartį dirbusiam asmeniui arba savarankiškai dirbusiam asmeniui, kuriam buvo taikomi kelių valstybių narių teisės aktai, ir kurių numanoma teisė į našlaičių pensiją grindžiama buvusios darbo vietos valstybės teisės aktais (galima nacionalinė teisė į pensiją), neturi būti suteikiamos buvusios darbo vietos valstybėje, jeigu gyvenamosios vietos valstybėje, nors ir numatyta panaši didesnė išmoka, ji pripažinta nesuderinama su kita išmoka, kurią pasirinko atitinkamas asmuo, remdamasis galimybe pasirinkti?

3. Ar tas pats taikoma ir Reglamento <...> Nr. 1408/71 77 ar 78 straipsniuose įtvirtintai išmokai, kuri nors iš principo nustatyta vaikų gyvenamosios vietos valstybėje, tačiau jos atžvilgiu nėra jokios galimybės pasirinkti?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl dviejų pirmųjų klausimų

24 Dviem pirmaisiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento <...> Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinami taip, jog senatvės ir (arba) invalidumo pensijų gavėjai arba mirusiojo darbuotojo našlaitis, kuriems taikomi kelių valstybių narių teisės aktai, tačiau kurių teisės į pensiją ir našlaičio teisės pagrįstos tik buvusios darbo vietos valstybės narės teisės aktais, turi teisę reikalauti, kad šios valstybės kompetentingos įstaigos mokėtų jiems jos teisės aktais numatytas išmokas šeimai už neįgalius vaikus,

net jei gyvenamosios vietos valstybėje narėje jie neprašė skirti pastarosios teisės aktuose numatytų panašių, bet didesnių, išmokų dėl to, kad pasirinko kitą su minėtomis išmokomis nesuderinamą išmoką neįgaliesiems.

25 Šie klausimai pateikti nagrinėjant ginčus, kuriuose, kaip matyti iš šio sprendimo 17 punkto, nagrinėjamų pensijų gavėjai ir atitinkamas našlaitis (toliau – suinteresuotieji asmenys) pasinaudodami pasirinkimo galimybe gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentingų įstaigų prašė skirti jiems neįmokinę išmoką neįgaliesiems, kurią mokant pagal šios valstybės narės teisės normas prarandama teisė gauti išmokas išlaikomiems vaikams, įskaitant atvejus, kai šie yra neįgalūs.

26 Tokiomis aplinkybėmis buvusios darbo vietos valstybės narės kompetentingos įstaigos mano, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį tik gyvenamosios vietos valstybė narė suinteresuotiems asmenims gali skirti išmokas šeimai su sąlyga, kad remiantis šiomis nuostatomis teisė į tokias išmokas „įgyjama“ pagal šios valstybės narės teisės aktus, jei įvykdytos visos tokioms išmokoms skirti teisės aktuose nustatytos sąlygos, net jei suinteresuotieji asmenys jų nepasirinko.

27 Nors Ispanijos vyriausybė rašytinėse pastabose nurodo, kad Ispanijos neįmokinė išmoka neįgaliesiems, į kurią daroma nuoroda nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, skiriama ne pagal Įstatymą 13/1982, o Įstatyminį dekretą 1/1994, ji pripažįsta, kad tai neturi įtakos pateiktų klausimų svarbai, nes bet kuriuo atveju, kad ir koks būtų suinteresuotųjų asmenų Ispanijoje pasirinktos išmokos pobūdis, visos

jos, kaip matyti iš šio sprendimo 16 punkto, nesuderinamos su šiame įstatyminiame dekrete neįgaliems vaikams numatyta Ispanijos išmoka išlaikomiems vaikams.

28 Preliminariai šioje byloje reikia patikrinti, ar, kaip mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bent vienai iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų socialinių išmokų taikomi Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsniai. Iš tiesų, jei tai nepasitvirtintų, šio teismo pateikti klausimai dėl minėtų nuostatų aiškinimo nebūtų reikšmingi.

Dėl Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsniuose numatytų išmokų

29 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsnių 1 dalį „išmokos“ šiuose straipsniuose reiškia „pašalpas šeimai“ ir prireikus našlaičių atveju – mokėtinas papildomas ar specialias pašalpas.

30 Pagal šio Reglamento 1 straipsnio u punkto ii papunktį „pašalpos šeimai“ šiame reglamente reiškia periodiškas išmokas pinigais, kurių skyrimas priklauso tiktai nuo šeimos narių skaičiaus ir prireikus nuo jų amžiaus.

31 Remiantis tuo darytina išvada, kad „pašalpos šeimai“, kurių mokėjimui taikomi šie 77 ir 78 straipsniai, yra tik šį apibrėžimą atitinkančios išmokos, neįskaitant visų kitų išmokų šeimai už išlaikomus vaikus (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Lenoir*, 313/86, Rink. p. 5391, 10 ir 11 punktus; 2001 m. kovo 20 d. Sprendimo *Fahmi ir Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado*, C-33/99, Rink. p. I-2415, 33–35 punktus

ir 2001 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Leclere ir Deaconescu*, C-43/99, Rink. p. I-4265, 41 ir 42 punktus).

32 Šioje byloje pirmiausia reikia nurodyti, kad Ispanijos neįmokinė išmoka neįgaliesiems, kurią pasirinko suinteresuotieji asmenys gyvenamosios vietos valstybėje narėje, nesvarbu, ar kalbama apie „neįmokinę invalidumo pensiją“ pagal Įstatyminį dekretą 1/1994, ar apie „specialią paramą“ pagal Įstatymą 13/1982, numatyta Reglamento Nr. 1408/74 IIa priede, kurio H skyriuje nurodyta, kad remiantis šio Reglamento 10 a straipsniu jo III antraštinė dalis netaikoma Ispanijos specialioms neįmokinėms išmokoms pinigais. Neginčijama, kad ši išmoka yra speciali neįmokinė išmoka, todėl ji neatitinka „pašalpų šeimai“ apibrėžimo, įtvirtinto šio Reglamento 1 straipsnio u punkto ii papunktyje, taigi nėra „išmoka“, kaip ji suprantama pagal jo 77 ir 78 straipsnius.

33 Be to, taip pat neginčijama, kad Vokietijos išmoka išlaikomiems vaikams, už neįgalius vaikus mokama atitinkamų darbuotojų buvusios darbo vietos valstybėje narėje ir nurodyta Vokietijos Federacinės Respublikos pranešime pagal Reglamento 1408/71 5 straipsnį kaip viena iš išmokų pagal šio Reglamento 77 ir 78 straipsnius, yra „pašalpoms šeimai“ priskirtina išmoka pagal 1 straipsnio u punkto ii papunktį.

34 Tačiau Europos Komisija J. Barrera Castro atžvilgiu teigia, kad, priešingai nei savo klausimuose teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Ispanijos išmoka išlaikomiems vaikams, pagal Įstatyminį dekretą 1/1994 mokama neįgalių vaikų tėvams, nepatenka į šių 77 ir 78 straipsnių taikymo sritį. Iš tiesų negalima pripažinti, kad ši išmoka skiriama atsižvelgiant tik šeimos narių skaičių ir prireikus amžių, nes lemiami šiuo atveju taip pat yra papildomi ar kitokio pobūdžio veiksniai, t. y. negalia, jos lygis ar sunkumo laipsnis. Šią analizę patvirtina aplinkybė, kad ši

išmoka nesuderinama su Įstatyme 13/1982 numatyta išmoka. Šį vidaus nesuderinamumą galima būtų paaiškinti tik tuo, kad Ispanijos teisės aktų leidėjas manė, jog abi šios išmokos yra panašios ar bent jau jomis siekiama to paties tikslo.

35 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 5 straipsnį padarytame pranešime Ispanijos Karalystė aiškiai nurodė, jog Įstatyminiame dekrete 1/1994 numatyta Ispanijos išmoka išlaikomiems vaikams ir išmokos našlaičiams yra šio Reglamento atitinkamai 77 ir 78 straipsniuose įtvirtintos išmokos.

36 Kaip nusprendė Teisingumo Teismas, jei kai kurios pagal nacionalinį įstatymą ar kitus teisės aktus mokamos išmokos pensijų gavėjų išlaikomiems vaikams nebuvo nurodytos pagal Reglamento Nr. 1408/71 5 straipsnį padarytame pranešime, tai savaime nereiškia, kad jų negalima priskirti prie šio Reglamento 77 ir 78 straipsniuose numatytų išmokų, tačiau, atvirkščiai, kai tokios išmokos šiame pranešime nurodytos, reikia pripažinti, kad jos laikomos šiuose straipsniuose numatytomis išmokomis (šiuo klausimu žr. 1991 m. birželio 11 d. Sprendimo *Athanasopoulos ir kt.*, C-251/89, Rink. p. I-2797, 28 punktą).

37 Remiantis tuo darytina išvada, kad, kaip ir Vokietijos išmoka išlaikomiems vaikams, mokama suinteresuotųjų asmenų buvusios darbo vietos valstybėje narėje, Ispanijos išmoka išlaikomiems vaikams, pagal Įstatyminį dekretą 1/1994 mokama jų gyvenamosios vietos valstybėje narėje, yra išmoka, patenkanti į „pašalpas šeimai“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio u punkto ii papunktį, taigi ir šio Reglamento 77 ir 78 straipsniuose numatyta išmoka.

38 Šiomis aplinkybėmis, kaip to prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia išnagrinėti, ar buvusios darbo vietos valstybės narės kompetentingos įstaigos gali atsisakyti mokėti suinteresuotiesiems asmenims pašalpas šeimai, į kurias šie turi teisę tik pagal šios valstybės narės teisės aktus, motyvuodamos tuo, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį tik šių asmenų naujos gyvenamosios vietos valstybė narė turi kompetenciją mokėti šias pašalpas, kai jie paliko buvusios darbo vietos valstybę narę, kad sugrįžtų į savo pilietybės valstybę narę.

Dėl kompetenciją mokėti pašalpas šeimai turinčios valstybės narės

39 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį, kai pensijos gavėjui ar mirusiam darbuotojui taikomi daugiau kaip vienos valstybės narės teisės aktai, pašalpos šeimai skiriamos remiantis tos valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena pensijų gavėjas ar mirusio darbuotojo našlaitis. Taigi pagal šias Reglamento Nr. 1408/71 nuostatas tik gyvenamosios vietos valstybė narė turi kompetenciją skirti nagrinėjamas pašalpas šeimai (šiuo klausimu žr. 1997 m. vasario 27 d. Sprendimo *Bastos Moriana ir kt.*, C-59/95, Rink. p. I-1071, 15 ir 18 punktus).

40 Vis dėlto, remiantis šių Reglamento Nr. 1408/71 nuostatų formuluote, tik tuomet, kai teisė į pašalpas šeimai „įgyjama“ pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus, ši valstybė pagal Reglamentą Nr. 1408/71 pripažįstama kompetentinga valstybe.

41 Šią sąlygą, kaip vidaus teisės klausimą, turi įvertinti nacionalinis teismas (žr. 2002 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Martínez Domínguez ir kt.*, C-471/99, Rink. p. I-7835, 25 punktą).

42 Tačiau nagrinėjamoje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kaip tik nori išsiaiškinti sąvokos „įgyjama“ reikšmę pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį. Iš esmės jis nori žinoti, ar gyvenamosios vietos valstybės narės numatyta teisė į pašalpas šeimai pagal šias nuostatas laikytina „įgyjama“, kai šioje valstybėje ši teisė nesuteikiama dėl pačių suinteresuotųjų asmenų sprendimo pasinaudoti kita su šiomis pašalpomis šeimai nesuderinama išmoka, padaryto įgyvendinant vidaus teisėje numatytą teisę pasirinkti. Šis Sąjungos teisės normos išaiškinimo klausimas priklauso išimtinei Teisingumo Teismo kompetencijai.

43 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog tam, kad pašalpos šeimai būtų pripažįstamos „įgyjamomis“ pagal valstybės narės teisės aktus, šios valstybės įstatymais turi būti pripažinta toje valstybėje dirbančio ar dirbusio šeimos nario teisė gauti išmokas, t. y. kai šios išmokos mokėtinos pagal šiuos teisės aktus (pagal analogiją žr. 1978 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Ragazzoni*, 134/77, Rink. p. 963, 8 punktą ir 1984 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Salzano*, 191/83, Rink. p. 3741, 7 punktą).

44 Taip pat pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką pripažįstant šią teisę reikalaujama, kad suinteresuotasis asmuo atitiktų visas ir formalias, ir materialias tos valstybės vidaus teisės aktuose numatytas sąlygas tam, kad galėtų pasinaudoti šia teise, tarp kurių, pavyzdžiui, gali būti sąlyga pateikti išankstinį prašymą dėl tokių išmokų mokėjimo (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Ragazzoni* 8 ir 9 punktus; minėto Sprendimo *Salzano* 7 ir 10 punktus; 1986 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Ferraioli*, 153/84, Rink. p. 1401, 14 punktą; 1990 m. liepos 4 d. Sprendimo *Kracht*, C-117/89, Rink. p. I-2781, 11 punktą ir 1992 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *McMenamin*, C-119/91, Rink. p. I-6393, 26 punktą).

45 Remiantis tuo darytina išvada, kad kai, kaip antai pagrindinės bylos atveju, suinteresuotieji asmenys negali prašyti skirti jiems pašalpas šeimai pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus, nes pasirinko kitą išmoką, dėl kurios mokėjimo šios pašalpos jiems negali būti mokamos, jų teisė, kaip teigia Ispanijos vyriausybė ir, beje, pripažįsta Vokietijos vyriausybė, nelaikoma „įgyjama“ šioje valstybėje, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį. Iš esmės šie suinteresuotieji asmenys neatitinka visų formalių ir materialių šių pašalpų skyrimo sąlygų.

46 Šiomis aplinkybėmis minėtose Reglamento Nr. 1408/71 nuostatose nurodyta taisyklė, pagal kurią kompetenciją skirti pašalpas šeimai pensijos gavėjams ar mirusio darbuotojo našlaičiams, kuriems taikomi daugiau kaip vienos valstybės narės teisės aktai, turi tik ta valstybė narė, kur suinteresuotieji asmenys gyvena.

47 Tačiau Vokietijos vyriausybė tvirtina, kad kai, kaip antai pagrindinės bylos atveju, teisė į pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje narėje nesuteikiama tik dėl to, jog suinteresuotieji asmenys pasirinko kitą šios valstybės išmoką, pagal analogiją reikėtų taikyti Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio 2 dalį. Jeigu ši nuostata būtų taikoma nagrinėjamiems atvejams, kompetentingos Vokietijos įstaigos galėtų veikti taip, tartum suinteresuotieji asmenys būtų pasirinkę pašalpas šeimai pagal Ispanijos teisės aktus, ir nesuteikti jiems teisės į Vokietijos teisės aktais numatytas pašalpas šeimai. Tokia analogija taikytina, viena vertus, dėl nagrinėjamų interesų panašaus pobūdžio, nes pensijų gavėjų išlaikomi vaikai turi būti vertinami taip pat kaip darbuotojų išlaikomi vaikai, o kita vertus, ją pagrindžia šio 76 straipsnio 2 dalies prasmė ir tikslas. Iš tiesų šia nuostata siekiama ne tik išvengti pašalpų sutapimo, bet ir užtikrinti teisingą pareigų tarp valstybių narių paskirstymą. Sąmoningas prašymo skirti išmokas šeimai

nepateikimas negali reikšti pirmenybės skirti jas turinčios valstybės narės pareigos perkėlimą tik papildomą kompetenciją turinčiai valstybei narei.

48 Tačiau šiems argumentams negalima pritarti.

49 Neginčytina, kad pasibaigus bylų, kuriose buvo priimti šio sprendimo 43 ir 44 punktuose minėti sprendimai, reikšmingų aplinkybių laikotarpiui, Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio redakcija, taikyta tose bylose, buvo iš dalies pakeista 1989 m. spalio 30 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 3427/89 (OL L 331, p. 1) ir į jį įtraukta nauja 2 dalis, pagal kurią valstybei narei, kur dirbama, leidžiama sustabdyti teisę į išmokas šeimai, jeigu gyvenamosios vietos valstybėje narėje išmokų skirti neprašoma ir todėl jos šioje valstybėje nėra mokamos.

50 Tačiau dėl šios aplinkybės minėta teismų praktika nepraranda reikšmės aiškinant Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsnius. Iš esmės, skirtingai nuo ankstesnės Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio, kuriame reglamentuojamas teisių į išmokas šeimai sutapimo atvejis, kai šios išmokos mokamos dėl profesinės veiklos vykdymo šeimos narių gyvenamosios vietos valstybėse narėse pagal kitos valstybės narės teisės aktus, 77 ir 78 straipsniai, susiję su pensijų gavėjų ir mirusių darbuotojų našlaičių teise į pašalpas šeimai, nebuvo iš dalies papildyti Reglamentu Nr. 3427/89, nors juo padaryti įvairūs Reglamento Nr. 1408/71 nuostatų, susijusių su išmokų šeimai skyrimu, redakcijos pakeitimai (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Schwemmer*, C-16/09, Rink. p. I-9717, 57 punktą).

51 Iš tiesų Sąjungos teisės aktai, susiję su nacionalinės socialinės apsaugos teisės aktų derinimu, atsižvelgiant į tokio derinimo tikslus, išskyrus tiems tikslams neprieštaraujančias akivaizdžias išimtis, neturėtų būti taikomi taip, kad atimtų iš darbuotojo

migranto ar jo teisių turėtojų teisę gauti išmokas, nustatytas tik vienos valstybės narės teisės aktuose, atsižvelgiant į draudimo laikotarpius, įgytus tik pagal šiuos teisės aktus (šiuo klausimu žr. būtent 1967 m. liepos 5 d. Sprendimo *Colditz*, 9/67, Rink. p. 297, 304 punktą; 1979 m. kovo 6 d. Sprendimo *Rossi*, 100/78, Rink. p. 831, 14 punktą; minėto Sprendimo *Schwemmer* 58 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir 2011 m. birželio 30 d. Sprendimo *da Silva Martins*, C-388/09, Rink. p. I-9717, 75 punktą).

52 Pavyzdžiui, dėl Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunkčio Teisingumo Teismas nusprendė, kad šias nuostatas negalima aiškinti taip, kad iš darbuotojo ar mirusio darbuotojo našlaičio būtų atimta teisė pasinaudoti didesnėmis išmokomis, pakeičiant išmokas, suteikiamas naujos gyvenamosios vietos valstybėje narėje, išmokomis, anksčiau įgytomis tik pagal kitos valstybės narės teisės aktus (šiuo klausimu žr. būtent 1980 m. birželio 12 d. Sprendimo *Laterza*, 733/79, Rink. p. 1915, 9 ir 10 punktus; 1980 m. liepos 9 d. Sprendimo *Gravina*, 807/79, Rink. p. 2205, 8 punktą; 1983 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *D'Amario*, 320/82, Rink. p. 3811, 5 punktą; 1988 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Ventura*, 269/87, Rink. p. 6411, 14 punktą ir minėto Sprendimo *Bastos Moriana ir kt.* 16 punktą).

53 Nagrinėjamoje byloje akivaizdu, kaip matyti net iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimų formuluotės, kad visi suinteresuotieji asmenys Vokietijoje turėjo teisę į pensiją, suteiktą tik pagal Vokietijos teisės aktus, atsižvelgiant į šioje valstybėje narėje įgytus draudimo laikotarpius.

54 Šiomis aplinkybėmis Reglamento Nr. 1408/71 77 ir 78 straipsnių negalima aiškinti taip, jog buvusios darbo vietos valstybė narė gali atsisakyti suinteresuotiesiems asmenims mokėti pašalpas šeimai, numatytas tik šios valstybės teisės aktuose, motyvuodama tuo, kad suinteresuotieji asmenys galėjo prašyti skirti didesnes pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje narėje.

55 Todėl kadangi pagrindinėje byloje, kaip matyti iš šio sprendimo 39 ir 40 punktų, neginčijama, kad suinteresuotieji asmenys neįgijo teisės į pašalpas šeimai pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus, buvusios darbo vietos valstybės narės, kurioje teisė į šias pašalpas šeimai buvo suteikta remiantis vien šios valstybės teisės aktais, kompetentingos įstaigos turi sumokėti visą šių pašalpų sumą laikydamosi šiais teisės aktais nustatytų sąlygų ir ribų (šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Gómez Rodríguez*, C-113/96, Rink. p. I-2461, 32 punktą ir minėto Sprendimo *Martínez Domínguez ir kt.* 21 ir 22 punktus).

56 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į du pirmuosius klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinami taip, jog senatvės ir (arba) invalidumo pensijų gavėjai arba mirusio darbuotojo našlaitis, kuriems taikomi kelių valstybių narių teisės aktai, bet kurių teisė į pensiją ar našlaičio teisės grindžiamos tik pagal buvusios darbo vietos valstybės narės teisės aktus, gali reikalauti, kad šios valstybės kompetentingos įstaigos sumokėtų visą šiais teisės aktais neįgaliems vaikams numatytų pašalpų šeimai sumą, nors gyvenamosios vietos valstybėje narėje jie neprašė skirti panašių didesnių pašalpų, numatytų pastarosios teisės aktuose, dėl to, kad pasirinko kitą su šiomis pašalpomis nesuderinamą išmoką neįgaliesiems, kai teisė į pašalpas šeimai buvusios darbo vietos valstybėje narėje buvo įgyta vien pagal jos teisės aktus.

Dėl trečiojo klausimo

57 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta šio sprendimo 40–47 punktuose, pirmesniame punkte pateiktas Teisingumo Teismo atsakymas *mutatis mutandis* taikomas tokioje situacijoje, kai suinteresuotieji asmenys remdamiesi gyvenamosios valstybės narės teisės

aktais neturi galimybės pasirinkti pašalpų šeimai šioje valstybėje dėl to, kad, pavyzdžiui, atitinkami vaikai nebegali būti laikomi tėvų išlaikomais.

58 Taip pat tokioje situacijoje teisė į pašalpas šeimai nelaikoma „įgyjama“ gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pats nurodo, kad tokioje situacijoje neįvykdomos nacionalinės teisės aktuose įtvirtintos formalios ir materialios šių pašalpų skyrimo sąlygos, t. y. šių išmokų mokėti nereikia.

59 Tad į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip pat kaip į du pirmuosius klausimus, jeigu pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus suinteresuotieji asmenys šioje valstybėje neturi galimybės pasirinkti pašalpų šeimai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1971 m. birželio 14 d. Tarybos Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (iš dalies pakeistos ir atnaujintos 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 redakcijos), iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006, 77 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis ir 78 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktis turi būti aiškinami taip, jog senatvės ir (arba) invalidumo pensijų gavėjai arba mirusio darbuotojo našlaitis, kuriems taikomi kelių valstybių narių teisės aktai, bet kurių teisė į pensiją ar našlaičio teisės grindžiamos tik pagal buvusios darbo vietos valstybės narės teisės aktus, gali reikalauti, kad šios valstybės kompetentingos įstaigos sumokėtų visą šiais teisės aktais neįgaliesiems vaikams numatytų pašalpų šeimai sumą, nors gyvenamosios vietos valstybėje narėje jie neprašė skirti panašių didesnių pašalpų, numatytų pastarosios valstybės teisės aktuose, dėl to, kad pasirinko kitą su šiomis pašalpomis nesuderinamą išmoką neįgaliesiems, kai teisė į pašalpas šeimai buvusios darbo vietos valstybėje narėje buvo įgyta vien pagal jos teisės aktus.

2. Atsakymas į trečiąjį klausimą identiškas atsakymui į du pirmuosius klausimus, jeigu pagal gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktus suinteresuotieji asmenys šioje valstybėje neturi galimybės pasirinkti pašalpų šeimai.

Parašai.